

Aan:
Mevrouw Van der Velde

In afschrift aan:
Provinciale Staten van Utrecht

ONDERWERP	Beantwoording schriftelijke vragen ex. art. 47 betreffende Duidelijkheid inzake de grote verbouwing van Nederland	TELEFOONNUMMER	+31615851385
		E-MAILADRES	helma.koninkx@provincie- utrecht.nl
DATUM	23-01-2024	DOMEIN/OPGAVE	BDO
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1267425810-16	TEAM	BDO
CONTACTPERSOON	Helma Koninkx-Schipper		
BIJLAGEN	Geen		

Geachte mevrouw Van der Velde,

U heeft vragen gesteld naar aanleiding van een artikel van De Andere Krant over de grote verbouwing van Nederland. Bijgaand worden deze vragen beantwoord.

1. *Kunt u aangeven wanneer en op welke wijze onze burgers hebben kunnen stemmen over de gaande zijnde verbouwing van Nederland en onze provincie Utrecht? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Nederland is een democratische rechtsstaat waarbij inwoners elke vier jaar kunnen stemmen en op die manier invloed kunnen uitoefenen op de samenstelling van het Europees Parlement, de Tweede Kamer, Eerste Kamer, Provinciale Staten, Waterschapsbestuur en gemeenteraad. Besluitvorming over belangrijke kaderstellende onderwerpen vindt plaats in deze gremia.

2. *Deelt u de mening dat er in principe geen democratische legitimiteit is voor deze gaande zijnde verbouwing van Nederland en onze provincie Utrecht? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Nee, deze mening delen wij niet. In een democratische rechtsstaat zijn het de gekozen volksvertegenwoordigers die besluiten nemen, ook over ruimtelijke keuzes.

3. *Deelt u de mening dat draagvlak van onze burgers voor de gaande zijnde verbouwing van Nederland en onze provincie Utrecht van essentieel belang is, aangezien het verstrekkende gevolgen gaat hebben voor hun levens en leefomgeving? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Ja, draagvlak is van belang, zeker waar besluiten van de overheid verstrekkende gevolgen kunnen hebben voor mensen. Het is de verantwoordelijkheid van de verschillende overheidsorganisaties om goed invulling te geven aan de volksvertegenwoordigende rol en participatie op de juiste wijze in te vullen.

4. *Deelt u de mening dat dit draagvlak alleen in kaart kan worden gebracht door referenda en grootschalige, onafhankelijke draagvlakonderzoeken? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Nee, wij gaan uit van de democratische rechtsstaat zoals die in Nederland georganiseerd is. Volksvertegenwoordigers hebben hierin een belangrijke rol. Aanvullend kan er van verschillende vormen van participatie en inspraak gebruik worden gemaakt om de kwaliteit van besluitvorming en draagvlak te vergroten.

5. *Bent u bereid het Rijk op te roepen dat het verstandig is om de 22 nationale programma's per direct in de ijskast te zetten, zodat eerst uitgebreide, onafhankelijke onderzoeken kunnen plaatsvinden naar:*
- Een duidelijk beeld van hoeveel hectare de verschillende transities en de landelijke verbouwing gaan kosten en wiens land wordt herverdeeld;*
 - De effecten van alle transities op de voedselvoorziening, voedselzekerheid, woningcrisis, energievoorziening en economie;*
 - Een duidelijke kostenraming, aangezien het o.a. nog maar de vraag is of de 24 miljard euro voor de landbouw- en natuurtransitie, alsmede de 35 miljard euro voor de energietransitie genoeg gaan zijn;*
 - De democratische legitimiteit van deze grote verbouwing, alsmede hoe deze sterk te verbeteren door bv. de inzet van referenda.*

Nee, het Rijk zorgt met de nationale programma's voor het zetten van de benodigde stappen om de grote problemen die in Nederland spelen aan te pakken. Deze programma's hebben niet als uitgangspunt een grote herverdeling van land, maar juist een aanpak met maatwerk in lokale situaties. Daarom zijn bij veel van de nationale programma's alle overheidslagen betrokken. Wij vinden het belangrijk dat de aanpak van problemen voortvarend wordt aangepakt.

Het Rijk heeft aan de 12 provincies gevraagd om in een Ruimtelijk Voorstel inzichtelijk te maken wat mogelijk en realiseerbaar is als nationale opgaven worden gecombineerd met provinciale opgaven. Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen hebben voor de 16 NOVEX-gebieden, gebieden waar de opgaven het grootst en meest urgent zijn, gezamenlijke Ontwikkelperspectieven opgesteld. Vanwege de gebiedsgerichte uitwerking en het lokale maatwerk is niet op voorhand aan te geven welke kosten met de programma's gemoeid zullen zijn. Om die reden wordt gewerkt met een schatting en een totaalbudget.

6. *Deelt u de mening dat het volstrekt irrationeel is om in een tijd van o.a. economische onzekerheden en een grote bevolkingsgroei, mee te werken aan beleid dat niet alleen ongelooflijk veel belastinggeld kost, maar ook gaat resulteren in een Nederland wat voor 40% is ingericht als natuur met alle sociaal-economische gevolgen van dien? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Er is onduidelijkheid over wat precies onder de definitie van natuur valt en hoe het getal van 40% natuur tot stand gekomen is. In gebieden waarin agrarisch natuurbeheer aan de orde is, zijn bijvoorbeeld combinaties van functies (waaronder landbouw) nog steeds volop mogelijk.

Wij delen uw mening niet. De mens kan niet bestaan zonder sterke natuur en robuuste ecosystemen. Ons leven en onze economie zijn afhankelijk van natuurlijke bronnen: voedsel, hout, mineralen en water komen allemaal uit de natuur. Een gezond ecosysteem helpt bovendien bij het voorkomen van ziekten en plagen die schade kunnen toebrengen aan deze natuurlijke bronnen.

7. *Deelt u de mening dat biodiversiteitsdata die de overheid bijhoudt, niet alleen altijd beschikbaar moet zijn voor overheden en natuurorganisaties, maar ook voor burgers en onderzoekers? Zo ja, wat bent u bereid te ondernemen om dat te bewerkstelligen? Graag een gemotiveerd antwoord.*

De meest complete natuurdatabank van Nederland is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFB). De NDFB bundelt, uniformeert en valideert natuurgegevens en laat zien waar in Nederland welke soorten voorkomen. De

databank bevat ruim 200 miljoen waarnemingen. De natuurgegevens uit de NDFF zijn al beschikbaar voor verschillende partijen, onder andere onderzoekers. Ook kunnen de natuurgegevens onder specifieke voorwaarden gebruikt worden voor journalistiek, onderwijs of niet-commerciële doelen van lokaal natuurbelang (bron: NDFF portaal). De provincies en het ministerie van LNV hebben het belangrijke besluit genomen om financiering beschikbaar te stellen om de NDFF in transitie te brengen naar een voorziening met open data. Dit betekent dat het NDFF platform en de databank voor iedereen toegankelijk zullen worden, naar verwachting eind dit jaar of in 2025.

8. *Deelt u de mening dat de transitie naar “kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw, zonder onze samenleving op te zadelen met gigantisch kosten met alle gevolgen van dien, gewoon onhaalbaar is voor veel boeren en volstrekt irrationeel, kijkende naar o.a. de snel stijgende bevolking en de grote sociaal-economische waarde van onze agrarische sector? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Nee, die mening delen wij niet. Ons doel is een verduurzaming van de agrarische sector die kan voldoen aan de verschillende maatschappelijk doelen voor natuur, water en bodem en tegelijkertijd rendabel is. Dit zal inzet vragen van de agrarische sector zelf maar ook van de maatschappij en overheden.

Wij achten het noodzakelijk toe te werken naar een situatie waarbij zowel het consumptiepatroon als de productie van landbouwproducten meer in balans is met de draagkracht van de leefomgeving op lange termijn. De transitie naar kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw draagt hieraan bij en veel agrarische ondernemers zijn hier al mee bezig.

9. *Deelt u de mening dat als steeds meer goedkopere landbouwproducten uit het buitenland moeten worden geïmporteerd, omdat onze agrarische sector in grote problemen komt door irrationeel strenge regels, dat haaks staat op onderdelen van het gevoerde duurzaamheidsbeleid vna het Rijk en de provincie? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Veel beleid met als doel om emissies van vervuilende stoffen naar het milieu te verminderen komen voort uit afspraken op Europees of internationaal niveau. In zijn algemeenheid vinden wij het ongewenst indien er import van landbouwproducten van buiten de Europese Unie zou plaatsvinden met sterk afwijkende productienormen.

Ook al gelden de afspraken die in EU verband gemaakt worden normaal gesproken voor alle lidstaten, de uitwerking kan wel tussen de lidstaten verschillen. Net als de aanpassing die van bijvoorbeeld de agrarische sector in de verschillende landen gevraagd wordt. Zo is de vee-dichtheid in Nederland zeer hoog en dit leidt weer tot een relatief grote uitstoot aan verschillende stoffen. Het beleid is erop gericht om deze uitstoot naar beneden te krijgen.

Nederland en de agrarische sector heeft echter bewezen om met innovatieve oplossingen te kunnen komen, die vervolgens ook weer geëxporteerd kunnen worden naar het buitenland.

10. *Deelt u de mening, kijkende naar het genoemde voorbeeld van de provincie Groningen, dat het voldoen aan alle 22 programma's fysiek volstrekt onhaalbaar is? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Nee, deze mening delen wij niet. In het Ruimtelijk Voorstel provincie Utrecht 'Versnellen, Vernieuwen, Verdiepen' (GS 12-12-2023) kunt u lezen dat wij mogelijkheden zien voor het combineren van nationale en provinciale opgaven en dat dit om keuzes in de wijziging van de Omgevingsvisie provincie Utrecht vraagt. Daarnaast geldt dat er in de Utrechtse situatie wel vanuit het Rijk aan diverse condities en randvoorwaarden voldaan zal moeten worden om dit haalbaar te maken.

In het aangehaalde voorbeeld is uitgegaan van de maximale invulling van alle opgaven uit de 22 nationale programma's in de provincie Groningen en ook allemaal naast elkaar en met behoud van alle huidige functies. In de praktijk zal een deel van de nationale programma's slechts om bijsturing vragen en zullen diverse

ruimtevrerende ontwikkelingen (zoals wonen, werken, voorzieningen, ontsluiting of natuur en recreatie) gecombineerd worden.

11. *Deelt u de mening dat er zo snel mogelijk een uitgebreid en onafhankelijk onderzoek moet komen naar de rol van de inkomstenontwikkeling bij natuurorganisaties inzake de gaande zijnde transities? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Nee, de natuurorganisaties en particuliere natuurbeheerders hebben geen winstoogmerk en verdienen niet aan de transities. Zij ontvangen via het subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) een vergoeding voor het beheer van natuur. De hoogte van de vergoeding is afhankelijk van de landelijk vastgestelde standaardkostenprijzen van de verschillende natuurbeheertypen. Het huidige SNL-stelsel voorziet in een vergoeding van 84% van de standaardkostenprijzen. De vergoeding is daarmee niet kostendekkend. Natuurorganisaties en particulieren leggen dus zelf geld bij uit andere inkomstenbronnen om de natuur te kunnen beheren.

12. *Deelt u de mening, kijkende naar o.a. het elektriciteitsnetwerk dat op omvallen staat, de stijgende energiekosten voor burgers en ondernemers, het feit dat 1 op de 3 stoepen moet worden opengebroken en het feit dat investeerders zich uit windprojecten terugtrekken vanwege stijgende aanlegkosten, dat de huidige invulling van de energietransitie gaat uitdraaien op een kolossale sociaal-economische ramp voor ons land en voor onze provincie? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Nee, de energietransitie is noodzakelijk om de grote sociaal-economische en ecologische gevolgen die klimaatverandering met zich mee brengt te beperken. De energietransitie vraagt daarbij-investeringen en gedragsverandering van burgers en bedrijven. Ons beleid is erop gericht de energietransitie zo vorm te geven dat we het einddoel (een klimaatneutrale energievoorziening in 2040) halen en deze transitie gepaard gaat met zoveel mogelijk kansen en zo min mogelijk kosten voor de inwoners en bedrijven van de provincie Utrecht.

13. *Deelt u de mening dat de rol van Novex-regio's, kijkende naar de Nederlandse bestuursstructuur, niet alleen onduidelijk is, maar ook bv. de lokale besluitvorming in gevaar kan brengen? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Nee, deze mening delen wij niet. We herkennen wel dat bij regionale samenwerkingen zorgvuldige mandatering en besluitvorming van de betrokken overheden complex is en een aandachtspunt is. Dit lossen we op door de resultaten van de overleggen uiteindelijk altijd via formele besluiten te borgen, bijvoorbeeld via Omgevingsvisies van de betrokken overheden of via aparte besluiten van Raden, Staten of Kamer. De NOVEX-gebieden zijn in het leven geroepen om samen te werken voor de integrale ontwikkeling van gebieden waarin alle overheidslagen een rol hebben. In de NOVEX-gebieden overleggen de diverse betrokken overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) met elkaar over de mogelijke toekomstige ontwikkeling van deze gebieden met grote en urgente opgaven. Borging en realisatie van deze ontwikkeling verloopt zoals gezegd altijd via de overheden zelf. Zij nemen de ontwikkelingen in hun Omgevingsvisies op en daaropvolgend ook in Omgevingsplannen en uitvoeringsprogramma's. Om de volksvertegenwoordigers goed te informeren en in staat te stellen de ontwikkelingen, zodra ze aan hen voorgelegd worden, op waarde te schatten, worden vanuit de samenwerkingen in de NOVEX-gebieden bijeenkomsten georganiseerd. Deze treden echter niet in de plaats van de overleggen in en besluitvorming van Gemeenteraden, Provinciale Staten of Tweede Kamer. De democratische verantwoording blijft liggen waar die thuishoort. Daarnaast worden in de NOVEX-gebieden ook informatiebijeenkomsten voor inwoners of belangenorganisaties georganiseerd, zodat ook zij kennis kunnen nemen van de ideeën en plannen en hierop kunnen reageren.

14. *Kunt u aangeven aan welke regionale samenwerkingsverbanden de provincie Utrecht meedoet? Graag een gemotiveerd antwoord met zoveel mogelijk details.*

Binnen het programma Sterk Utrechts bestuur is een dashboard gemaakt waarin de samenwerkingen zijn opgenomen waarin de provincie Utrecht op enigerlei wijze participeert. Daarin zitten op dit moment 151 samenwerkingen waarin een bestuurder een functie bekleedt. Dit kan zijn bestuurder, eigenaar, aandeelhouder of ambassadeur. Hierbij zitten de 16 Verbonden partijen waarover in de jaarrekening wordt gerapporteerd. Al deze samenwerkingen hebben betrekking op een van de opgaves van de provincie en dienen het publieke belang. Het is op dit moment nog een intern dashboard, dat te zijner tijd openbaar wordt gemaakt.

15. *Deelt u de mening, kijkende naar het rapport “Geef richting, maak ruimte” van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur uit november 2021, dat door de groei van het aantal regionale samenwerkingsverbanden afwegingen over beleid steeds meer op een andere plek worden gemaakt dan binnen gemeenteraad of Provinciale Staten, en dus zonder gedegen democratische legitimatie? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

In het advies ‘Geef richting, maak ruimte’ constateert de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (RLI) dat de regio een belangrijk schaalniveau vormt voor de aanpak van ruimtelijke opgaven. Dit heeft te maken met het gemeentegrensoverschrijdende karakter van veel ruimtelijke opgaven. Tegelijkertijd constateert de RLI dat het regionale schaalniveau bestuurlijk niet goed is georganiseerd. Het uitblijven van een formele vierde bestuurslaag op regionale schaal heeft geleid tot een groei van het aantal (informele) regionale samenwerkingsverbanden. Dit zorgt in de praktijk voor onwerkbaar situaties en moeizame besluitvorming. De RLI beveelt vervolgens echter niet aan om de regio’s maar af te schaffen. Ze adviseert juist de instelling van integrale regiotafels, waar de diverse ruimtelijke opgaven in samenhang worden gezien. Deze regiotafels moeten onder andere een integraal gebiedsplan opstellen en in overleg zien welke taken van sectorale tafels zij kunnen overnemen. Mede op basis van dat advies zijn de NOVEX-gebieden als samenwerkingsverbanden in het leven geroepen. Zie voor de werkwijze met de NOVEX-gebieden de beantwoording van vraag 13.

16. *Deelt u de mening dat gemeenten inzake de grote verbouwing nauwelijks worden betrokken bij de besluitvorming en dat dit een slechte zaak is met betrekking tot lokaal draagvlak? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.*

Nee, deze mening delen wij niet. De ontwikkelingen die u benoemt in diverse vragen vallen bij het Rijk allemaal over het Programma NOVEX. Dit bestaat uit drie sporen. Gemeenten worden bij alle NOVEX-sporen betrokken. Het gaat om:

- a) Een aantal Nationale Programma’s (zoals Landelijk Gebied (UPLG), Energiehoofdstructuur, Regionale Energiestrategieën (RES), Werklocaties, MIRT en Woningbouw) waarbij provinciale/regionale uitwerkingen worden gemaakt van de (ruimtelijke) betekenis van nationale opgaven en doelen binnen het provinciale grondgebied. Gemeenten zijn rechtstreeks betrokken, zoals bij de RES’en, of worden actief betrokken bij de processen, zoals UPLG.
- b) Het ruimtelijk vertalen, (waar mogelijk) inpassen en combineren van nationale opgaven en doelen uit de Nationale Programma’s met de opgaven uit de Omgevingsvisie provincie Utrecht. Dit betreft het traject van het Ruimtelijk Voorstel en -Arrangement. Alle provincies hebben hiervoor een traject gestart waarbij zijn hun gemeenten, regionale samenwerkingen van gemeenten en waterpartners in de provincie betrekken (bestuurlijk en ambtelijk). Ook in de provincies Utrecht is dit op deze manier vormgegeven.
- c) Door het Rijk aangewezen NOVEX-gebieden, waar veel nationale opgaven en doelen samenkomen, de transitie ingrijpend is of het de grenzen van de provincies overstijgt. In deze gebieden worden, in samenwerking tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen, ontwikkelperspectieven, uitvoeringsprogramma’s en regionale investeringsagenda’s opgesteld. De gemeenten zitten hierbij dus

aan tafel. In de provincie Utrecht gaat het om de NOVEX-gebieden Utrecht-Amersfoort (samenwerking U Ned), Arnhem-Nijmegen-Foodvalley, Groene Hart en Regio Schiphol. Zie verder voor een uitgebreidere toelichting op deze drie sporen die diverse statenbrieven die het afgelopen jaar hierover opgesteld zijn.

17. Deelt u de mening dat gemeenten een veel grotere rol zouden moeten hebben in de Contourennotitie kijkende naar het belang van lokaal draagvlak? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.

We delen in algemene zin het belang dat medeoverheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners goed bij de totstandkoming van nieuw omgevingsbeleid betrokken dienen te worden. Wij doen dat zelf bij de (wijziging) van de Omgevingsvisie provincie Utrecht. De contourennotitie Nota Ruimte vormt de opmaat naar een nieuwe Nota Ruimte van het Rijk. Dit is een Nationale Omgevingsvisie die zelfbindend is voor het Rijk. Het is dan ook aan het Rijk om aan te geven hoe en wanneer zij wie in het opstellingsproces van de nieuwe Nota Ruimte wil betrekken. Hiervoor heeft zij het participatieplan 'Doe en denk mee met de nieuwe Nota Ruimte' opgesteld.

18. Deelt u de mening van de VNG dat de stapeling van opgaven en structurerende keuzes ontmoedigend werkt wanneer zicht op samenhang en prioritering ontbreekt? Zo nee, waarom niet? Graag een gemotiveerd antwoord.

Ja, deze mening delen we. Daarom is het belangrijk dat er duidelijkheid komt over welke doelen randvoorwaardelijk zijn en waar ruimte is voor regionaal maatwerk. En juist dat beogen zowel Rijk als provincie Utrecht met de Omgevingsvisie te bereiken. Om dit nog effectiever te maken werkt het Rijk al aan het bijstellen van de Nationale Omgevingsvisie naar de Nota Ruimte. De provincie Utrecht is voornemens het traject van wijziging van de Omgevingsvisie in 2024 te starten. Voor de provincie Utrecht blijft in haar omgevingsbeleid het concentreren en combineren van opgaven uitgangspunt, evenals het bijeenbrengen van opgaven en kwaliteiten. Als daarbinnen nadere prioritering nodig blijkt, dan zal hier via de Omgevingsvisie richting aan worden gegeven.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen